

КОНЦЕПЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО МОНАРХІЗМУ В.ЛИПІНСЬКОГО

В.Липинський - засновник державницького напрямку в українській історичній і політичній науці. Його світогляд сформувався на основі ранніх теорій соціального конфлікту Гегеля, Маркса, Гумпловича, Ратценгофера та Оппенгеймера; західноєвропейського раціоналізму кінця XIX ст., зокрема теорії М.Вебера про значення ірраціональних впливів у людському існуванні та концепції Ж.Сореля, особливо критика ним доктрин демократії і лібералізму; політологічних теорій еліт Моски, Міхельса і теорії циркуляції еліт Парето; німецької політичної історіографії, зокрема ідеї Л. фон Ранке та його учня Ф.Рацеля про побудову державного життя; польської консервативної історичної школи.

У своїй концепції української монархії Липинський обґрунтовує необхідність п'яти основних підвалин, на яких вона може базуватися: а) аристократія; б) класократія; в) територіальний патріотизм; г) український консерватизм; д) релігійний етос. Майбутня українська держава, за Липинським, - це уособлення держави і гетьмана, об'єднання України навколо гетьмана.

В середовищі аристократії можливі і навіть потрібні угруповання, різні думки, ідеї, передача фактичної влади з одних рук в інші - у цьому запорука прогресу держави. Аристократія, за Липинським, - це чинник динамічний, сам витворює, формує і виправдовує своє право на існування, постійно відновлюючи себе в житті держави шляхом залучення до правлячої ролі нових представників різних класів і груп. Почуття любові до рідного краю - української землі, яка годує всіх її мешканців, як до органічної цілості, вважає Липинський, є необхідною і єдиною можливістю того найтіснішого у світі зв'язку людей, що зветься нацією.

Липинський неодноразово наголошував, що основною умовою здійснення української державності він вважає єдність народу - релігійну, регіональну, політичну, національну, організаційну. Але заклик до соціально-класової чи національної нетерпимості, протиставлення українства іншим співмешканцям України, на думку Липинського, - явище глибоко руйнівне, воно призведе до

взаємної ненависті і в кінцевому рахунку впаде божою карою на самих українців, *“нищачи будь-які державницькі творення і намагання українського народу”*.

Він застерігає, що для українського руху можуть стати фатальними гасла демократії і *“громадянського суспільства”*, оскільки вони спричиняють до штучного витворення або перенесення демократії за зразком інших країн, а *“політична культура одної нації не може бути механічно перейнята нацією іншою”*. Слабкість національного відродження на Україні полягає, на думку вченого, у квалітеті соціально-політичних та інтелектуальних верхів українства, найбільш освічені, кращі представники якого несли в собі стародавню політичну культуру й традиції державного життя, жили російську або польську державність.

Будівничими, організаторами, які об'єднували довкола себе місцеві українські сили, називає Липинський представників української полонізованої шляхти - Б.Хмельницького, П.Конашевича-Сагайдачного, М.Кричевського, І.Богуна, Ю.Немирича, І.Виговського, І.Мазепу, П.Орлика та інш.

Консерватизм, за Липинським, - це утвердження всередині українського громадянства організованих сил авторитету, дисципліни, правопорядку, політичної культури, здатних стати в майбутньому носіями української державної влади, приборкувати і скеровувати в потрібне русло різних бунтарів.

Особливу увагу приділяє вчений у своїй концепції ролі релігії і церкви, називаючи їх найвищим критерієм оцінки історичного процесу.

Людина, за Липинським, не член держави, а, передусім, самостійна і самоцільна вартість.

Монархізм впливає з класократії, класократія - з християнського ієрархічного погляду на світ, і все це сполучається між собою органічно - у цьому суть політичної доктрини В.Липинського.